

**ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ АЛЬТРУЇЗМУ
ПІД ВПЛИВОМ ЕМОЦІЙ РІЗНОЇ МОДАЛЬНОСТІ**

В історії психології існує безліч прикладів експериментальних досліджень залежності прояву альтруїзму в людей від зовнішніх факторів, таких, як конкретні сприятливі ситуації (вільний час), кількість очевидців, дружба, наслідування та інші. Також залежності від різних емоційних станів людина може по-різному реагувати на ту чи іншу ситуацію та проявляти альтруїзм.

Найчастіше прояв альтруїзму має зв'язок з переживанням почуття провини. Наше бажання дарувати добро після скоєння ганебного вчинку відображає нашу потребу у відновленні самоповаги. Відомий експеримент у торговому центрі Д. Рігана (1972р. у м.Нью-Йорк): більше ніж 60% покупців, звинувачених раніше у поломці, попередили юнака, і лише 15% покупців, які не були засуджені [1, 280-282]. Отже, надаючи допомогу, скривджені покупці намагалися спокутувати провини і повернути собі відчуття гідності.

Аналіз результатів вивчення впливу негативних емоційних станів на альтруїстичну поведінку дозволяє виявити закономірність: експерименти, що зазначали негативний вплив поганого настрою на альтруїзм, були проведені переважно за участю дітей; дослідження, результати яких свідчили про протилежне, за участю дорослих.

Р.Чалдині, Д.Кенрик і Д. Бауманн вважають, що дорослі відчувають задоволення протягом здійснення самого альтруїстичного вчинку, що є ніби внутрішньою винагородою[2, 146-149]. Отже, задля нейтралізації поганого настрою (відчуття сорому, провини, суму) дорослий намагається проявити альтруїзм.

Даний спосіб не спрацьовує з дітьми, тому що вони не вважають альтруїзм винагородою, оскільки ще з казок вони засвоюють думку про те, що егоїстичні люди більш щасливі, ніж ті, хто допомагає іншим. Для дітей сама допомога не приносить великого задоволення.

І. Багмет встановив, що з віком рівень альтруїзму у людини зростає. Зокрема у студентів був виявлений значно нижчий ступінь прояву безкорисливості, ніж у респондентів похилого віку[3]. Це може свідчити про те, що молоді люди є більш егоїстично спрямованими: вони частіше проживають з батьками, вільні від сімейних обов'язків. У той час як старші респонденти, які здобули освіту, отримали роботу, мають власну сім'ю, мають певні обов'язки щодо до своїх дітей та батьків, тому якнайбільше намагаються подбати про них.

Дослідники Д.Долинські і Р.Навратіл експериментально встановили, що 62% досліджуваних, відчувши полегшення, виявили готовність до надання допомоги іншим[4, 190]. Людина більш схильна до позитивних емоцій та здійснення добрих справ, коли вона щойно отримала подарунок або здобула успіх у якійсь справі.

У дорослих негативні емоції не лише сприяють проявам турботи про інших, але й можуть свідчити про відсутність альтруїстично налаштованих поглядів: це стосується переживання горя при втраті близької людини.

Отже, емоційний стан у значній мірі впливає на прояв альтруїзму в залежності від віку. Дорослі отримують насолоду протягом здійснення самого альтруїстичного вчинку, а для дітей надання допомоги іншим не завжди

приносить великого задоволення. З віком значення альтруїзму у житті людини зростає, найбільший його рівень спостерігається у респондентів зрілого віку, які мають велику кількість різнопланових обов'язків щодо до оточуючих.

Найчастіше прояв альтруїзму у дорослого має зв'язок з переживанням почуття провини, переживанням полегшення після вирішення проблемної ситуації, з потребою у відновленні самоповаги після ганебного вчинку. Тобто, у дорослих негативні настрої може стимулювати прояв безкорисних вчинків, але переживання горя знижує ймовірність альтруїстичних вчинків. Водночас позитивні настрої сприяє позитивним думкам і відмінному емоційному стану, які часто детермінують прояви альтруїзму.

Список літератури

1. Прохоров А.С. Психологічні особливості прояву альтруїзму-еґоїзму особистості // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". – 2012. – № 6. – С. 146-149.
2. Багмет І.М. Індивідуальні та гендерні відмінності альтруїзму-еґоїзму особистості: дис. канд. психол. наук: 19.00.01 / Одеський національний ун-т ім. І.І.Мечникова. – О., 2004.
3. Ильин Е.П. Психология помощи. Альтруизм. Эгоизм. Эмпатия. – СПб. : Питер, 2013. – 304 с.
4. Кондратюк С.Г. Аналіз розуміння поняття «Альтруїзм» у психології// Український науковий журнал "ОСВІТА РЕГІОНУ".-2016-№4.-С.86-89.

*Науковий керівник: Ічанська О.М.,
канд. психол наук, доцент*

